

18

DOC 0450n

15.3.21

1

1921

פנה

(17)

כרך ה'

קונטרס ע.

20

ואין, ידו אינה משיגה לחיות כך וחיוו אינם אלא זכר רפה למה שהיה ועבר. רוב-העם היהודי שרוי ב'אוש איום'. שום מוצא; שום עתיד אינו רואה לעצמו. החיים האלה, ללא שנויים, ללא חליפות, מדכאים. על כן- מלאים רוב יהודי-רוסיה מאויים של נדידה. הנכונים שבהם, החרורים משאות-נפש, חוקמים על ארץ-ישראל, על עבודה בא"י, על גאולה. הם חוקמים ומתענים בענויי המציאות הנוראה.

יצחק הייף.

יפו, ה' אדר ב' תרפ"א.
15.3.21

מֵהָרֹלְשָׁחַ.

"בימי תורכיה" היה העם הערבי במיכיוניו — בסוריה, בא"י, בארס-נחרים ובערב — מעוט במדינה. לא מעוט כמותי — בזה הן עלה על הגזע השליט עצמו — אלא "מעוט איכותי". וכמעט כזה עברו עליו כל המשברים והגלים. הוא נלחם על שפתו, נלחם על זכותו, חלם על שלטון בית. את ההנחה הראשונה בנדון השפה השיג העם הזה רק אחרי מתן הקונסטיטוציה בתורכיה ב-1909 — זו היתה הרשות להנהיג בנפות הערביות את הערבית כשפת הוראה בבתי-ספר הנמוכים של הממשלה (רק הנמוכים!). עד אז הגריסו כל הילדים הערבים שלמדו בבתי ספר ממשלתיים את שניהם בחצץ התרכית. ובשנת המלחמה האחרונה נמלאה ממשלת תורכיה קנאה לשפתה, נחמה על כל הותורים וחקקה חק — להשליט שוב בכל המוסדות הרישמיים ובכל בתי הספר שבמדינה את התורכית כשפה השלטת היחידה. אלא שהחק נועד לקבל תקף רק כעבר המלחמה ובאופן כזה הלך אימים אך לשוא.

עתה יש לו לעם הערבי מדינות. מדינה עם מלך בחג'ס, מדינה החסרה רק מלך בארס-נחרים ושלוש מדינות וחצי בסוריה. האחרונות, אמנם, אינן נחשבות ל"בוגרות" עדיין, אך מכל מקום אינן זקוקות ל"בנין" ו"עליה". בין תפקידי המדינה אשר נמסרו מעתה כליל בידי מוסדות ופקידים ערבים, — הנהלת השכלת העם.

במדינותיו אין העם הערבי מעוט, חס ושלום, אפילו "רב" איננו. הוא פשוט — הכל, או לכל הפחות — כמעט הכל. ואם ישנם קבוצים הנפלים זה מזה בדתם, במנהגיהם ואולי גם בתערבת-דם זרה — הנה לגבי השפה כלם חטיבה אחת. על כן, אין לכאורה, על העם הערבי יראת שברון שלטונו ע"י מתן אילו זכויות למעוטים. ומעוטים ישנם בכל זאת. קטנטנים. (לא על היהודים מדובר כאן — להם הן בתי ספר משלהם). הנה הצירקסים שבסוריה, ה"קולוניסטים" של הממשלה התורכית-שלוש קבוצות של כפרים צירקסים ידועות לנו. הדרומית — בעבר הירדן מסביב לעמן (אגב, זו למי היא עכשיו? לעבר הירדן, הפלשתנאי, או קעבר-הירדן הבריטי מתם, או "כלל רחגים"? — אכן למר טשורטשיל פתרונים). השניה — בגולן,

2

הגוף
היי

מסביב לקוניטרה, והשלישית — בבקעת האורונטס, על יד חומס. שתי האחרונות נפלו בחבלה של מדינת דמשק.

נתעוררה שאלה בכפרי הצירקסים דחומס. הממשלה פתחה בתי-ספר ושלחה שמה מורים ערבים. אך המקום — ישוב צירקסי והתינוקות אינם מבינים ערבית. אמרו הצירקסים להציע לפני הנהלת ההשכלה למנות בכפריהם מורים מבני עמם (ישנם כאלה), אשר יוכלו לבאר את המדעים בצירקסית. מישהו, כנראה, הבטיח לסדר את הדבר ואחד המשכילים הצירקסים בדמשק נודרו והדפיס ב"מוקתבס" מאמר, בו מסר את דבר הרשיון להורות בצירקסית כעובדה ופזר שבחים לממשיה, המתקדמת אשר הוקרה את ערך ההוראה בשפת האם — בפרט בבית ספר נמוך; וכאן הסברה — די פרימיטיבית — של הנחיצות שבדבר והתועלת הנודעת מזה לתלמיד לא מנקודת מבט לאומית, חלילה, כי אם אך ורק לשם הקולא הפדגוגית; אלא שהרשות להשתמש בשפה רק לשם באור בעיני אינה מספקת, צריך להנהיג גם ספרי למוד בצירקסית ולקמך את השפה עצמה; והצירקסית — הריהי שפה ככל השפות וכבר הורו בה באילה בתי ספר בקושטא ובקוקו, ואף ספרים הוצאו בה; ואגב אורחה — הזכרת נשכחות, כי גם הערבים הן נלחמו פעם על זכיון שפתם בתורכיה וכי תכונתם של התורכים הצעירים עמדה להם לתת מיד אחרי הכרות הקונסטיטוציה את ההנחה שזוכרה לעיל. זה כרטז, וד"ל.

אפס — זלום שוא חלמו.

יומים אחרי התפרסם המאמר, הופיעה בו בעתון הכחשה רשמית מטעם "מנהל ההשכלה" (וזיר מעט) — בזה הלשון: "קראתי מה שכתב מר פלוני וכוי. מעולם לא חשבה ולעולם לא תחשב הנהלת ההשכלה להנהיג באיזה בית-ספר את ההוראה בשפה אחרת מבערבית, שפת הארץ הרשמית. הגיעה אמנם הצעה כזאת להנהלה, אך היא נדחתה בהחלט". ומסים: "אלה הם הדברים כהויתם. וחזן מזה — הכל חלומות ודמיונות שוא" (סגנון רשמי!).

ובנשכחות שהזכיר אותו המשכיל לא ננע המכחיש. הלא אלו באמת בנשכחות, ולמה להעכותן מן הנשיה. מהרו לשבח...

כל המעשה פעוט הוא. בעתונות הערבית ודאי שעבר בלי כל רושם, ואין צריך לומר, שלא מצא לו כל הד פוליטי. ואולם — טופת הנהו. מ. בן-קדם.

